

Kateřina Ambrůzová

Felix Vodička: Geneze literárních děl a jejich vztah k historické skutečnosti (třetí kapitola studie Literární historie, její problémy a úkoly, 1942), in F. V., Struktura vývoje, Praha, Odeon 1969, s. 24–34.

Osnova:

1. Vývoj zkoumání geneze díla. Vztah mezi básníkem a literaturou.
2. Vývoj textu od prvního zapsání k vydání
3. Prameny díla, jejich důležitost a funkce
4. Domácí a cizí literární vlivy a otázka originality
5. Látkoslovné studium
6. Vztah básníkovy života k dílu, biografické studium
7. Promítání dobových tendencí do díla
8. Vztah díla a skutečnosti

Alžběta Švecová

Osnova:

1. Úvod
2. Historie textu
3. Prameny díla
4. Literární vlivy
5. Látkoslovné studium
6. Básníkův život pramenem literární tvorby
7. Dobové prameny díla
8. Vztah díla ke skutečnosti

Vodička, 1969, s. 24–34

Tomáš Matys

- Pozitivismus (Vodička 1969, s. 24)
- Kauzalita a imanence (Ibid., 24–25)
- Původce díla: básník (Ibid., 25)
- Literární tradice a individualita autorova (Ibid., 25–26)
- Historie textu: proces vznikání (Ibid., 26–27)
- Prameny díla: jazykové, tematické, literárních postupů (Ibid., 27–28)
- Literární vlivy: domácí a cizí (Ibid., 28–29)
- Látkoslovné studium, slovesná tradice (Ibid., 29–30)
- Básníkův život pramenem literární tvorby: biografie (Ibid., 30–31)
- Dobové prameny díla, vývoj literatury (Ibid., 31–32)
- Vztah díla ke skutečnosti: znak a jeho výstavba (Ibid., 32–34)

Klára Řezníková

Felix Vodička: Geneze literárních děl a jejich vztah k historické skutečnosti (třetí kapitola studie Literární historie, její problémy a úkoly, 1942), in F. V., Struktura vývoje, Praha, Odeon 1969, s. 24-34

Osnova:

1. Geneze literárního díla neboli proces jeho vzniku. Básník jako původce díla. Básník a literární tradice.
2. Text v historickém procesu. Původní texty. Kritická vydání. Anonymní díla.
3. Praměny jako podklad básnickovy práce. Literární stylizace.
4. Literární vlivy. Postavení díla ve vývoji básnické struktury.
5. Látky děl. Tradiční látky. Problematický vztah obsahu a formy. Důležitost látkového pramene díla pro pochopení jeho estetických kvalit.
6. Problematický vztah života autora a jeho díla. Studium biografické jako pomocná disciplína.
7. Vliv dobového kontextu. Zaměření díla na veřejný zájem. Zásah do vývoje literatury.
8. Vztah díla a skutečnosti. Dílo jako estetický znak. Vztah tématu díla a historické skutečnosti. Estetické vnímání díla, které pochází z jiné doby.

— — —

Tereza Brokešová

Felix Vodička: Geneze literárních děl a jejich vztah k historické skutečnosti (třetí kapitola studie Literární historie, její problémy a úkoly, 1942), in F. V., Struktura vývoje, Praha, Odeon 1969, s. 24-34.

Osnova:

1. Počátky zkoumání podmínek vzniku díla a přístup autorů k literární tradici.
2. Původní text díla vs. podoba, která se zapsala do literární tradice.
3. Tvoření skutečnosti na základě literárních představ.
4. Cizí vliv jako prostředek geneze literárního díla.
5. Studium literárních látek, které překonaly čas i hranice.
6. Důležitost zkoumání díla v kontextu autorova života.
7. Míra vlivu neliterárních dobových tendencí na obsah díla.

Michal Mandřák

Felix Vodička: Geneze literárních děl a jejich vztah k historické skutečnosti (třetí kapitola studie Literární historie, její problémy a úkoly, 1942), in F. V., Struktura vývoje, Praha, Odeon 1969, s. 24-34.

Osnova:

1. Dílo a tvůrce (úvod). Vznik díla jako originálního textu autora a ovlivnění soudobou literární situací.
2. Studium fyzického textu. Od rukopisu po vydání. Problematika kritických vydání.
3. Praměny díla. Externí vlivy na tvorbu díla. Soudobé literární, jazykové a tematické vlivy. Role básnickova života v díle.
4. Vztah díla a skutečnosti. Vnímání díla v dobovém kontextu. Kontrast původní doby díla a čtenářské současnosti.

Tra Mi Phamová

Felix Vodička: Geneze literárních děl a jejich vztah k historické skutečnosti (třetí kapitola studie Literární historie, její problémy a úkoly, 1942), in F. V., Struktura vývoje, Praha, Odeon 1969, s. 24–34.

Osnova:

1. Otázka geneze díla a hlediska, z nichž na ni lze pohlížet. Původce díla a jeho vztah k literární tradici.
2. Podoby a proměny textu v literární historii. Význam původních a nepůvodních textů.
3. Výpovědní hodnota pramenů díla. Studium literárních pramenů v širším historickém kontextu. Vlivy cizích literatur, tradičních látek, básnickovy biografie a neliterárních dobových pramenů.
4. Polarita mezi dílem a skutečností; role, kterou v tomto vztahu sehrává estetický znak. Dobová svědectví podávaná básnickými díly.

— — —

Magdalena Titlbachová

Felix Vodička: Geneze literárních děl a jejich vztah k historické skutečnosti (třetí kapitola studie Literární historie, její problémy a úkoly, 1942), in F. V., Struktura vývoje, Praha, Odeon 1969, s. 24–34.

Osnova:

1. Příčiny vzniku literárních děl. Důraz na biografii autorů.
2. Kauzalita a imanence. Nová díla jsou podmíněna díly starými.
3. Produkce literárního díla básníkem. Nutná básnickova znalost souvislostí.
4. Napětí mezi básníkem a existující literaturou jako podmínka nalezení vlastního stylu.
5. Literární historie chce znát vztah mezi básníkem a jeho vnímáním literární tradice.
6. Původní versus tiskem rozšířené texty.
7. Typy pramenů díla a jejich význam.
8. Literární vlivy, otázka autorovy originality. Vývoj umožněn stavem literatury v dané chvíli.
9. Vznik srovnávací literatury.
10. Okruhy tradičních témat a hledání jejich původu.
11. Vztah mezi básnickovým životem a jeho dílem. Básnickova biografie by byla pomocnou vědou LH.
12. Doba jako příčina skutečné podoby díla.
13. Estetické prožívání díla, čtenářovo vnímání.
14. Polarita mezi dílem a skutečností jeho doby, dobový čtenář vnímá.

Mariana Müllerová

Osnova k: Vodička, 1969, s. 24–34

1. Pohled na dílo jako na fakt. Pozitivismus. Analogie s přírodními vědami, kladení si otázky *proč?*
2. Autonomní okruh zkoumání. Vývoj děl, díla jako fakta lidské kultury.
3. Básnickovy znalosti dobové literární struktury a literárních konvencí slouží jako východisko k dílu.
4. Básnickovo dílo se uskutečňuje ve vztahu k dílu již existujícímu. Příklad s mladým Březinou. Literárnímu historikovi nestačí ke zkoumání jen dílo, používá i sekundárních pramenů (např. Korespondence).
5. Historie textu. Postupné změny textu od začátku až k finální podobě díla. Erben. Olbracht.

Zájem lingvistiky i literární historie.

6. Prameny díla. Historické prameny. Rekonstrukce autorova světa.
7. Prameny jazykové. Prameny tematické. Prameny literárních postupů. + jejich prolínání
8. Literární vlivy. Otázka originality díla. Vlivy cizí literatury a prolínání kultur,
9. Látkoslovné studium. Lidová slovesnost, tradice. Bolte, Polívka, Tille. Nejen motivy, ale celé kontexty, syžety.
10. Básníkův život pramenem literární tvorby. Znalost básníkovy života pomáhá k pochopení geneze díla.
11. Různé výklady vztahů mezi básníkem a dílem.
12. Dobové prameny díla. Zkoumání historického kontextu díla mimo literaturu. Výklad literárních jevů neliterárními skutečnostmi doby. Strukturalismus.
13. Vztah díla ke skutečnosti. Znak a význam znaku. Vztah není dán jen tématem.

— — —

Petra Martanová

Obrat literární historie ke zkoumání geneze díla. Otázky vzniku díla v pozitivismu. Kauzální spojení díla a jeho původce.

1. Literární historie by se měla držet *autonomního okruhu svého zkoumání*. Hledání příčin ve vývoji literární struktury. Omezení otázky geneze díla.
2. Původce díla a východisko tvorby.
3. Napětí mezi literární tradicí a básníkem. Formy tohoto vztahu: ztotožnění/odklon. Básník jako *nositel vývojových možností*. Vlivy projevující se v básníkově vztahu k tradici.
4. Historie proměn textu a přínos jejího sledování pro literárního historika.
5. Anonymní díla – zjištění autora a otázka časového určení.
6. Prameny díla jako podklad básníkovy práce. Dělení pramenů: jazykové, tematické a literárních postupů.
7. Vzájemné prostupování pramenů. Odkud prameny vycházejí. Funkce pramenů ve vztahu k celkovému literárnímu záměru.
8. Literární vlivy. Otázka originality. Postoj strukturalismu ke studiu vlivů.
9. Vlivy cizích literatur. Vznik srovnávací literatury jako zvláštní vědecké disciplíny. Vliv spíše jako prostředek než příčina.
10. Látkoslovné studium. Zkoumání genetického původů pohádkových látek.
11. Kritika rázu látkoslovného studia.
12. Problematika vztahu básníkovy života a díla. Skutečný básník není totožný s osobou básníka projevující se skrze dílo.
13. Různé nahlížení na vztah básníka a díla.
14. Biografické studium a jeho vztah k literární vědě.
15. Literární historie se zabývá básníkovým životem, pokud se odráží v jeho tvorbě.
16. Projevy doby v díle. Taineho teorie.
17. Vliv dobových tendencí v rámci literární struktury. Tendenční literatura. Důsledky omezování literárního vývoje.
18. Znak v literatuře. Napětí mezi skutečností a dílem. Mnohoznačnost znakových prvků.
19. Konfrontace díla s dobovou skutečností přispívá k poznání jeho specifických znaků nebo i znaků celého období.
20. Vztahy mezi dílem a skutečností odrážející se v jazykové struktuře díla.
21. Střet díla s dobou jako rekonstrukce ideální historické situace. Při estetickém vnímání díla z jiné doby je konfrontováno čtenářovo pojetí skutečnosti.

(Vodička 1969, s. 24–34)

Eliška Rybová

Dílo jako zachycení příčin

- a. Hledisko imanence
- b. Východisko básnickovy tvorby
- c. Vztah básníka a existující literatury
2. Historie textu
 - a. Nestálá podoba textu
 - b. Anonymní díla
3. Prameny díla
 - a. Rozklad díla
 - b. 3 skupiny pramenů
 - i. Prameny jazykové
 - ii. Prameny tematické
 - iii. Prameny literárních postupů
 - c. Prostoupení jednotlivých skupin pramenů
4. Literární vlivy
 - a. Otázka originality díla
 - b. Srovnávací literatura
5. Látkoslovné studium
 - a. Původ látek a látkové souvislosti
 - b. Literární zpracování látek
6. Básníkův život pramenem literární tvorby
 - a. Záměrná podoba díla
 - b. biografický zřetel proti zřetelu literárnímu
 - c. Přesah literární vědy
 - d. Skutečnost ne/literární
7. Dobové prameny díla
 - a. Tematická materialia básníka
 - b. Tendenční literatura
8. Vztah díla ke skutečnosti
 - a. Estetický znak
 - b. Zachycení vztahu díla a skutečnosti v literární historii
 - c. Odraz vývoje společenského
 - d. Dílo jako sdělení o skutečnosti

Anna Bartošová

Vodička, Felix: Geneze literárních děl a jejich vztah k historické skutečnosti (třetí kapitola studie Literární historie, její problémy a úkoly, 1942), in F. V., Struktura vývoje, Praha, Odeon 1969, s. 24-34

1. Pohled lit. historie: dílo objektivně zasazováno do struktury literárního vývoje x dílo jako výsledek určité geneze – poprvé řeší pozitivismus: prameny ze kterých vyvozuje příčiny vzniku díla. Způsoby tohoto zkoumání se opírají o poznatky věd jiných.
2. Literární zkoumání má zůstat ve svém autonomním kruhu výzkumu. Potřeba zůstat primárně na poli textů. Nutnost omezit zkoumání geneze díla na fakta přímo související s prameny, z nichž vychází.
3. Básník jako producent literárního díla. Ovlivňován zvnějšku – během tvorby díla je užita i orientace v dobové konvenci i literární struktuře.

4. Napětí mezi tvůrcem a již existujícím literárním polem. Autor buď následuje konvence, nebo se proti nim vymezuje. Tvůrce díla jako nositel možností vývoje, kterému ovšem není odepřen vliv na estetickou hodnotu díla.
 - Lit. historik mapuje autorův postoj vůči literární tradici. Použití vnějších pramenů (samotné dílo je k tomu nedostačující), vnímání těchto dat jako 1) příčin vzniku díla 2) prostředků pro vznik díla
5. **Historie textu.** Z pohledu literární vědy – klíčové studium geneze textu, psychologické procesy autora během tvorby jsou předmětem psychologickým (viz. Erben, Herben, Olbracht.)
 - Pro lit. historii jsou podstatné texty původní, ale i texty nepůvodní které se staly součástí struktury literárního vývoje.
6. **Prameny díla.** Ne rekonstrukce vnitřního světa básníka, pouze sebrání podkladů, které vedly k vzniku díla. Formální dělení pramenů na jazykové, tematické a na prameny literárních postupů – navzájem se prostupují.
7. **Literární vlivy.** Přesunutí od otázky originality nebo otázky geneze díla k otázce funkčního působení díla na literární vývoj
8. Problém ve chvíli, kdy nám jako působící činitel vystoupí dílo/prvek/směr z jiné než národní literatury – potřeba oboru srovnávací literatury. Včleňování cizích prvků do kontextu národní literatury.
9. **Látkoslovné studium.** Některé proudy, směry, literární etapy si dlouhou dobu udržují látkovou strnulost (středověké básnictví, lidová slovesnost). Studium látky ve světle nějakého pozdějšího zpracování x věcné studium látky.
10. **Básníkův život pramenem literární tvorby.** Poznáním neliterárních pramenů díla se dozvídáme něco ke genezi díla, nezkoumáme jeho estetickou stránku.
11. Dvojí starší princip lit. historie rozkrývání psychiky autora, která se nám promítá v díle. Porozumění textu skrz autora x nalezení autorovy osobnosti skrze text.
12. Věda zabývající se biografii autorů by mohla být vědou pomocnou. Zkoumala by básníky jakožto osoby psychické nebo sociální, toto zkoumání ale není možné pomocí nástrojů vědy literární.
13. **Dobové prameny díla.** Takové prameny, které neleží na dobovém poli literatury, ale všude jinde. Jsou podstatné, pokud se bavíme o tematickém zaměření díla, co se týče geneze díla, mohou ho ovlivňovat, probíhají paralelně se vznikem díla. Tendenční literatura je příkladem díla, jehož vznik i vnitřní strukturu určuje dobové ovzduší.
14. **Vztah díla ke skutečnosti.** Strukturalismus zavrhuje zkoumání vztahu autora/doby a díla, ale je si vědom znakovosti, kterou si na sebe skutečnost v díle bere. Skutečnost nechápána jako fakt, ale jako způsob, jakým dospět k estetického účinku. Vystižení polarit mezi skutečností a dílem: obraz – skutečná krajina
15. Rekonstrukce ideální historicky dané situace skrz konfrontaci díla – předpokladem by byla ale ideální znalost všech vztahů. Každé dílo přináší spíš „sdělení o době“. Vzdělaný čtenář se dokáže rámcově vžít i do starší dobové situace obsažené v díle, obecně je to ale poměrně náročné, čím hlouběji do historie jdeme.

Dorota Bouchalová

Vodička, Felix: Geneze literárních děl a jejich vztah k historické skutečnosti (třetí kapitola studie Literární historie, její problémy a úkoly, 1942), in F. V., Struktura vývoje, Praha, Odeon 1969, s. 24-34.

Vodička 1969, s. 24-26:

1. geneze díla: pozitivismus a kauzální poznání – od díla k původci (životopisná fakta jako příčina vzniku a vlastností díla – dle neliterárních věd)
2. nutnost nalézání kauzálních spojení v okruhu zkoumání literární historie, proměnlivost následných jevů vzhledem k jevům předcházejícím (příčina v imanentním vývoji literární

struktury), osou historikova poznávání dílo (otázky geneze tak omezeny na poznání pramenů díla a jeho vztahu k historickým skutečnostem)

3. propojenost vzniku díla s básníkem (směr jeho tvorby určen jeho literárními znalostmi)
4. napětí mezi básníkem a existující literaturou – uskutečnění jeho díla za neustálého vztahu k ní (možnost ztotožnění jeho díla s literární tradicí, nebo odchýlení se od ní), autorovo hledání vhodné cesty (Březina), básník nositelem vývojových možností, nemožnost některých vytvořit nadprůměrné dílo kvůli nepochopení jejich individuálního uplatnění vůči tradici, potřeba jiných pramenů pro literární historiky než jen díla kvůli osvětlení vztahu básníka k literární tradici, básník jako účastník literárního života, dialektické napětí mezi básnickovým životem a dílem

Historie textu (Vodička 1969, s. 26-27):

5. zájem literárního historika o proměnu textu od počátku ke konečné podobě (krystalizace záměru, napětí mezi dílem a literární tradicí, cesta v hledání prostředků, postup v organizaci lit. struktury – např. Erben, Herben, Olbracht) – při historickém studiu nutnost použití původních textů / kritických vydání (záleží na podobě díla, která součástí literární tradice)

Prameny díla (Vodička 1969, s. 27-28):

6. studování pramenů díla – rozkládání díla na genetické elementy, možnost sebrání materiálu-podkladů básnickovy práce – vše do díla vloženo básníkem (prameny jazykové, tematické, literárních postupů), vše vychází z básnickových zkušeností a zážitků, možnost sledování výběru pramenů z hlediska uměleckých záměrů (volba literárního postupu, způsob charakteristiky postav)

Literární vlivy (Vodička 1969, s. 28-29):

7. pochopení literárních souvislostí díky literárním pramenům – otázka originality (literární vlivy X přínos autora – potřeba sledování vývoje literární struktury, celku) – vliv zastupuje / vytváří literárně vývojovou tendenci – její vznik umožněn momentálním stavem literární struktury – přesun k otázce funkčního vztahu originality / determinace díla k literárnímu vývoji
8. vlivy domácí (síla, působivost lit. tradice) X vlivy cizí (srovnávací literatura – literární prolínání několika národních literárních souborů, snaha vysvětlit jedno dílo jiným, včlenění cizího díla jako pramene do domácí literatury)
9. vliv prostředkem (spíš než příčinou) – ne hledání příčiny jevu v ovlivňujícím cizím jevu, ale ve vlastním vývoji autora / literárním vývoji
10. vliv z hlediska potřeb literární normy daného období – díla minulosti / cizího prostředí kladně hodnocena ovlivní literární tvorbu

Látkoslovné studium (Vodička 1969, s. 29-30):

11. životnost jednotlivých literárních látek (často delší – látkové souvislosti mezi díly – jen obměna základního schématu – lidová slovesnost, středověk), často možnost odvodit látku z forem a zvyklostí, zjišťování látkového pramene díla – význam pro pochopení uměleckých kvalit a tendencí díla

Básníkův život pramenem literární tvorby (Vodička 1969, s.30-31):

12. životně podložené tematické prvky – znalost básnickova života přispívá ke genetickému poznání, ne estetickému vnímání – odlišnost skutečného básníka od básnickovy osoby v díle – literární stylizace; nutnost třídění úkolů (disciplína pro biografii básníků – byla by vědou pomocnou pro literární historii); důležitost polaroty díla a básníka (ne jeho životní osud, příp. význam díla vzhledem k básníkovi – skutečnost neliterární X skutečnost literární)

Dobové prameny díla (Vodička 1969, s. 31-32):

13. vznik díla v určité době za jistých situací – materiál pro dílo, ne vysvětlení stavby díla, uměleckého zaměření (paralelnost, vztah jevů) – odmítnutí příčinného výkladu jevů literárních jevy neliterárními, ale v mezích možností imanentně se vyvíjející literární struktury uplatnění vlivů neliterárních dobových tendencí (tendenční literatura, nátlak z vnějška)

Vztah díla ke skutečnosti (Vodička 1969, s. 32-34):

14. vztah díla a skutečnosti – tematicky intenzivní (celé literární dílo – znak – zvláštní poznání skutečnosti), uplatnění estetické funkce – při napětí mezi skutečností a literárním dílem, výstavba znaku – pro literární historii – vztah mezi realitou a jejím znakem v díle – polarita mezi skutečností a dílem – dobovou skutečností a významovou stránkou díla – osvětlení podstaty estetická a specifických znaků díla / celého období (ne vždy musí jít o téma – např. básnický projev)
15. konstrukce ideální historicky dané situace při historické konfrontaci díla s dobovými skutečnostmi (předpoklad znalosti všech vztahů), „sdělení“ o skutečnosti podané dílem – součást strukturní výstavby díla (možno sledovat bez zkoumání skutečnosti mimo svět díla) X konfrontace díla z jiné doby s vlastním pojetím skutečnosti (pojaté i dobově a společensky) – větší vliv na povahu estetického vnímání (vžití do starší dobové situace schématické)

Karolína Nohýnková

Felix Vodička: Geneze literárních děl a jejich vztah k historické skutečnosti (třetí kapitola studie Literární historie, její problémy a úkoly, 1942), in F. V., Struktura vývoje, Praha, Odeon 1969, s. 24-34.

Osnova:

1. Počátky zkoumání geneze literárního díla - pozitivismus: vyhledávání pramenů jako cesta ke kauzálnímu poznání díla, důraz na vnější příčiny vzniku.
2. Hledisko imanence: zcela nevylučuje vnější příčiny, ale upozorňuje jejich podřízenost současnému stavu literární struktury.
3. Původce díla - básník - a nutnost znalosti dobové literární struktury pro jeho tvorbu
4. Napětí mezi básníkem a existující literaturou a hledání cesty k vlastní tvorbě na příkladu Březiny: od ztotožnění se s literární tradicí k odchýlení se a nalezení svého stylu. Postoj literárního historika k básníkovi.
5. Historie textu - zájem literárního historika na proměnách textu v průběhu vzniku. Rozdíly mezi rukopisy a vydáními. Důležitost původního vydání pro literární zkoumání, důležitost tiskem rozšířených pro historii. Příklad Erbenova Záhoře, Herbenova Do třetího i čtvrtého pokolení a Olbrachtova Žaláře nejtemnějšího.
6. Otázky studia děl anonymních - zjištění autora a časového určení.
7. Prameny díla: jejich dělení (jazykové, tematické a literárních postupů), ale zároveň i provázání. Závislost pramenů na zkušenosti a znalostech básníka.
8. Literární vlivy: Význam literárních pramenů pro pochopení literárních souvislostí díla. Otázka originality - její řešení závisí na postavení díla ve vývoji struktury. Vliv cizích literatur na dílo a jejich podíl na vzniku srovnávací literatury.
9. Studium tematických pramenů. Delší životnost látek, proto snazší sledování souvislostí. Lidová slovesnost a středověké básnictví jako příklad ustálenosti látek. Teorie původu pohádkových látek.
10. Kritika látkoslovného studia - provázanost obsahu s formou. Zkoumání uměleckého zpracování látky: literárně historický výzkum. Zkoumání věcné stránky látky: kulturně historický výzkum.
11. Výzkum vztahu mezi životem a dílem: závislost genetického poznání na něm, nezávislost estetického. Podřízení životních zážitků literární tradici a stylizaci.
12. Biografie jako hlavní úkol literární historie v minulosti.
13. Studium biografie (životní osudy, psychické a sociální jevy) stojí mimo literárně vědecké metody.
14. Životní osudy básníka mající vliv na dílo odpovídají zájmům literární historie.
15. Dobové prameny: snaha Taineho a jeho následovníků ukázat, že doba je příčinou skutečné podoby díla. Odmítavé stanovisko: jevy literární nelze vykládat pouze jevy neliterárními. Příklad gotické literatury a gotické křesťanské ideologie a jejich paralelnosti.
16. Připuštění možnosti vlivu neliterárních dobových tendencí na dílo na příkladu tendenční literatury a literatury 17. století: vnější tlak má vliv na brždění či zrychlování literární tradice.

17. Vztah mezi dílem a skutečností. Literární dílo jako znak s estetickým účinkem. Napětí mezi dílem a skutečností. Estetické vnímání způsobeno rozdíly mezi skutečností a významovou skutečností díla.
18. Zachycení vztahů mezi realitou v době vzniku a jejím znakem v uměleckém díle. Jejich porovnáním můžeme dospět k pochopení pracovní metody a záměru. Toto tvrzení je podpořeno příkladem výtvarného díla nebo tvorby Boženy Němcové.
19. Mukařovského tvrzení, že v jazykové struktuře je zachycen společenský vývoj. Příklad Nerudy: využití hovorové češtiny ve městě.
20. Každé dílo podává sdělení o skutečnosti. Estetické vnímání díla: konfrontace díla s naší skutečností. Časový odstup zvyšuje schematičnost rekonstrukce dobové skutečnosti.

— — —

Lucie Fríbortová

Felix Vodička: Geneze literárních děl a jejich vztah k historické skutečnosti (třetí kapitola studie Literární historie, její problémy a úkoly, 1942), in F. V., Struktura vývoje, Praha, Odeon 1969, s. 24–34.

Osnova:

1. Dílo jako výsledek procesu vznikání. Pozitivistické kauzální poznání – soubor neliterárních faktů ovlivňující determinaci díla. Vnější zásah do proměn literární struktury.
2. Okolnosti dosažení estetického účelu díla. Literární záměr autora s ohledem na vývojovou tendenci literární struktury.
3. Historie textu. Historie proměn textu při jeho vzniku. Studium původních textů a kritických vydání. Vliv literární tradice textů odlišujících se od textu původního.
4. Prameny díla. Rozdělení těchto pramenů: jazykové, tematické, literárních postupů.
5. Literární vlivy. Otázka originality díla. Funkční vztah literárních vlivů k literárnímu vývoji. Srovnávací metoda pro vlivy cizích literatur.
6. Látkoslovné studium. Životnost látek v okruhu literárních společenství. Kritika látkoslovného studia. Literárně umělecké zpracování látek.
7. Básníkův život pramenem literární tvorby. Pojetí básníkovy života starší literární historií. Role biografie v současné literární historii.
8. Dobové prameny díla. Dobové skutečnosti mimo ty literární a jejich vliv na genezi. Zásah neliterárních dobových tendencí.
9. Vztah díla ke skutečnosti. Znalost tradice k výkladu znaků s estetickým zaměřením. Zachycení vztahů mezi realitou a jejím znakem v díle, polarita mezi nimi. Subjektivita, dobovost konfrontace čtenářova pojetí skutečnosti s dílem.

Anna Králová

Felix Vodička: Geneze literárních děl a jejich vztah k historické skutečnosti (třetí kapitola studie Literární historie, její problémy a úkoly, 1942), in F.V., Struktura vývoje, Praha, Odeon, 1969, s.24-34

1. Pozitivismus hledí na prameny jako zachycení příčin. Kauzalita básník-dílo. Proměňování jevů v literární struktuře, tedy její vývoj. Napětí mezi autorem a literární tradicí, tj. ztotožnění nebo odchýlení. Vnější vlivy ne jako příčiny, ale prostředky.
2. Význam pro zkoumání vývoje díla mají porovnání jednotlivých rukopisů a otisků. Někdy má největší význam otištěná verze, která svým rozšířením ovlivnila čtenářkou obec.
3. Prameny jazykové, tematické, literárních postupů – jejich prostoupení. Nejde o vnitřní rozpoložení básníka.
4. Vnější vlivy pomáhají utvářet literární vývoj. Originalita v kontextu literární struktury. Srovnávací literatura – hledání stejných i odlišných vlastností, vysvětlení díla jiným. Cizí

elementy působí jinak v odlišném kontextu, vliv není nahodilý, slouží jako prostředek (výpomoci).

5. Životnost látek. Důležitý nejen materiál ale i tematická výstavba.
6. Pro estetické vnímání nejsou důležité životně podložené tematické prvky. Jejich podřízení literární tradici vede ke specifickému výběru a stylizaci. Polarita dílo x básník.
7. Doba se projeví na tématu díla, ale ne na stavbě či uměleckém zaměření. Nevykládat literární jevy neliterárními.
8. Literární dílo jako znak s estetickým účinkem. Předpoklad tradice vnímání. Vztah skutečnost x dílo (viz příklad fotka a krajina). Jejich rozdíly umožňují vnímání estetická. Sdělení o skutečnosti součástí strukturní výstavby díla.

Monika Seidlová

1. Popis vztahu pozitivismu ke genezi díla a k pramenům. Hledání příčiny vzniku díla. Vztah struktury díla a hlediska imanence.
2. Básník jako původce díla ve vztahu ke znalostem dobové literární struktury a literárních konvencí. Březinův příklad s konvencemi moderní české literatury. Popis úkolů literárního historika ve vztahu k básníkovi.
3. Historie proměn textu od náčrtu až po finální podobu jako zájem literárního historika. Rozdíl ve využití jednotlivých úprav textů (s přímým zásahem autora/bez zásahu).
4. Význam pramenů pro vznik a obsah díla. Typologie pramenů. Přístup literárních historiků k originalitě díla v souvislosti se studiem pramenů.
5. Popis vlivů cizích literatur na domácí literaturu a její zapříčinění pro vznik tzv. srovnávací literatury. Objasnění srovnávací literatury.
6. Látková životnost (strnulost, obměna) ve vztahu k jednotlivým literárním společenstvím. Typologie pohádkových látek. Problematika vymezení pojmu látka. V jakém případě jsou látkoslovná studia předmětem zkoumání literárního historika.
7. Důležitost básníkovy života pro vznik a stavbu jeho díla a následné porozumění. Vztah literárního historika ke zkoumání básníkových biografii.
8. Přístup Taineho k dílu ve vztahu k době, ve které vznikalo. Dobové prameny jako zdroj témat a materiálu pro dílo. Definice tendenční literatury a její význam pro změnu ve výstavbě díla.
9. Vztah díla ke skutečnosti. Vymezení pojmu znak v literárním díle podle strukturalismu. Mukařovského charakteristika znaku. Estetické vnímání díla ve vztahu k vnímání dobové skutečnosti a významové skutečnosti díla. Faktory (skutečnost/dílo) pro posouzení povahy uměleckého díla. Příklad Boženy Němcové a Babičky.

(Vodička 1969, s. 24–34)